

Službene vesti

Vesti starešinstva Gasilske zveze

Seja uprave in starešinstva »Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije«.

Prva izvoljena uprava »Gasilske zveze kraljevine Jugoslavije« je imela 14. maja 1937 svojo sejo, na kateri je bilo izvoljeno starešinstvo Zveze. Predložena je bila ena sama lista, ki je bila izvoljena soglasno z vzklikom. Poročali smo že, kako je starešinstvo sestavljeno.

Po izvolitvi starešinstva so se izvolili štirje delovni odbori. Izvoljeni so bili v:

1. Administrativni odbor: gg. Žagar Stanko, dr. Kodre Anton, dr. Pavičič Ivan, Rajič Timotej, Pejovič Krsto, Svoboda Branko. Namestniki: gg. Biželič Stojan, Markovič Štefan in ing. Dražič.

2. Tehnični odbor: gg. Markovič Štefan, Buligovič Ivan, Jandrašič Srečko, ing. Bora Popović, Žagar Stanko in Rojič Timotej. Namestniki: gg. Jenko Josip, Pollak Karel in Machiedo Mirko.

3. Kulturni odbor: gg. Snoj Franc, Kramberger Franc, Žagar Stanko, Rajič Timotej, dr. Pavičič Ivan in ing. Dražič Pavle. Namestniki: gg. Biželič Stojan, Svoboda Branko in dr. Kodre Anton.

4. Revizijski odbor: gg. Jandrašič Srečko, Kramberger Fran, ing. Držič Pavle, Biželič Stojan in Svoboda Branko. Namestniki: gg. ing. Popović Bora, Jenko Josip in dr. Pavičič Ivan.

Seji je ves čas prisostvoval g. minister za telesno vzgojo dr. Rogič. Novoizvoljeni starešina tovariš Žagar je pozdravil gospoda ministra in se mu zahvalil za razumevanje o važnosti gasilstva.

Gospod minister je tudi na seji obljubil svečano, da bo pomagal gasilstvu v bodočnosti.

*

Popoldne istega dne se je vršila seja novoizvoljenega starešinstva, na kateri so bile rešene tekoče zadeve. Zraven drugega je bil pooblaščen tovariš Štefan Markovič, II. podstarešina, da z ozirom na odsotnost starešine in I. podstarešine vodi v njunem imenu tekoče posle Zveze. O zadevah načelne važnosti in principielnega značaja se bo tovariš Markovič sporazumel predhodno s starešino in podstarešino.

Po nekaterih manj pomembnih razgovorih je bila seja ob 18. uri zaključena.

Iz 49. seje starešinstva Gasilske zveze.

Seja je bila 5. junija 1937 v Beogradu. — Najvažnejši sklepi:

Vsem gasilskim četam se izdajo navodila glede raznih proslav, spominskih žebličkov in predlaganja prošenj za prispevek in vabil članom

kraljevskega doma. — Izdajo se predpisi o blagajniškem poslovanju in knjigovodstvu Zveze. — Razpravljanje o vseh prošnjah gasilskih ustanov za podporo je bilo odloženo, ker ministrstvo ni izplačalo Zvezi ostan-ka kreditov v znesku 150.000 Din iz minulega leta in Zveza še ni dobila prvega četrtnega prispevka iz proračuna za leto 1937/38. — Glede vpo-rabe 10% gasilskega prispevka za župe v onih banovinah, kjer župe še niso organizirane, bo na prošnjo Zveze izdalo ministrstvo svojo odločbo.

Jugoslovanski gasilski kongres in gasilsko razstavo v Zagrebu bo pripravila Zveza s sodelovanjem Gasilske zajednice v Savski banovini. Dovoljeni so potrebni krediti in določeni zastopniki v pripravljalni odbor.

Uveljavljeno je tolmačenje o pravicah tajniških in blagajniških po-močnikov pri gasilskih zajednicah. — Odobrijo se spremembe v osred-njem odboru Gasilske zajednice Moravske banovine in potrđita se osred-nji in nadzorni odbor Gasilske zajednice Vardarske banovine. — Pro-račun Zajednice Vardarske banovine se ne odobri, ker ni realen; Gasilski zajednici Dravske banovine se pa proračun vrne, da se vstavi v njega ostanek iz prejšnjega leta.

Vesti starešinstva Gasilske zajednice za Dravsko banovino

Seje starešinstva so se vršile 22. in 29. maja, seja osrednjega odbora pa se je vršila 22. maja t. l. Napravili so se sledeči sklepi:

1. Prostovoljna gasilska četa Sv. Lovrenc na Pohorju priredi dne 4. julija t. l. proslavo 60letnice svojega obstoja. Ob tej priliki se vrši delni zlet Gasilske zajednice. Tovariške gasilske župe srezov Maribor desni breg, Maribor levi breg in Maribor mesto naj se udeleže proslave v čim večjem številu.

Gasilsko zajednico bo zastopal na proslavi njen prvi podstarešina tovariš Pogačnik Bogdan iz Maribora.

2. Prostovoljna gasilska četa Trbovlje trg bo letos proslavila zlati jubilej svojega obstoja. Tovariške gasilske župe Litija, Krško, Celje in Kamnik se pozivajo, da se v čim večjem številu udeleže te proslave. Čas proslave bo pravočasno objavljen. Gasilsko zajednico bo zastopal starešina dr. Kodre.

3. Obvezni zlet Gasilske zajednice se vrši letos v dneh 17. in 18. ju-lija v Kamniku ob priliki proslave 60letnice tamošnje prostovoljne ga-silske čete.

Gasilska zajednica se v polnem številu udeleži svojega zleta, ki je obvezen za vse tovariške župe in čete Dravske banovine.

Program in vabila bo četa pravočasno razposlala.

Gasilska zajednica je zaprosila za vse udeležence 75% popust za vožnjo po državnih železnicah.

4. Dne 8. avgusta t. l. proslavi Prostovoljna gasilska četa v Slovenj-gradu 65letnico svojega obstoja s primerno slovesnostjo. Letošnja skup-ščina Gasilske zajednice je odobrila delni zajednični zlet.

Tovariška gasilska župa je bila za to priliko že odlikovana z držav-nim odlikovanjem reda sv. Save V. stopnje.

Vse sosednje tovariške župe se pozivajo, da se proslave tovariške čete udeleže v čim večjem številu.

Gasilsko zajednico bo ob tej priliki zastopal njen drugi podstarešina tovariš Gologranc Konrad.

5. Prostovoljna gasilska četa Ljubljana-Vič proslavi dne 4. julija t. l. 65letnico obstoja. Letošnja redna skupščina Gasilske zajednice je odobrila delni zajednični zlet, ki je obvezen za vse okoliške župe, t. j. Ljubljana mesto in Ljubljana okolica.

Gasilsko zajednico bo na proslavi zastopal tovariš Japelj Pavel, član osrednjega odbora in starešina župe sreza Kranj.

6. Osrednji odbor Gasilske zajednice je sklenil, da se tekom letošnjega leta v smislu predpisa o izdajanju pohvalnega priznanja in odlikovanja, objavljenega v 3. številu letošnjega »Gasilca«, razdele kolajne za 10, 15, 20, 30, 40 in nad 50letno aktivno službovanje v gasilski organizaciji. Gasilska zajednica je razposlala potom žup na vse tovariške čete okrožnico, da prijavijo v poštevi prihajajoče tovariše gasilce. Efektivne stroške za ta odlikovanja in pripadajoče diplome mora nositi vsakdo sam.

7. Vse gasilske edinice naše zajednice opozarjamo, da se vrši dne 21. junija t. l. gasilski kongres v Düsseldorfu; v dneh od 3. do 6. julija t. l. gasilski kongres v Bratislavi, 14., 15. in 16. avgusta jugoslovanski kongres v Zagrebu, ter 17. in 18. julija zlet naše zajednice v Kamniku.

Radi tega naj v tem času tovariške čete ne prireajo svojih prireditvev, ako reflektirajo na zastopstvo Gasilske zajednice. Ako pa se prireditve kljub temu vrše, tovariške čete ne morejo računati na to, da bi bila Gasilska zajednica pri teh prireditvah zastopana.

Naša Gasilska zajednica se tega kongresa udeleži. Vse tovariške župe in čete vabimo, da prično s pripravami za udeležbo na tem kongresu v čim večjem številu.

Za udeležence bo veljal 75% popust na železnicah.

Ob tej priliki priredimo v Zagrebu tudi razstavo slovenskega gasilstva v posebnem odseku.

Za razstavni odbor so bili določeni sledeči tovariši:

Prvi podstarešina Pogačnik Bogdan, Ivanc Boris, tajnik gasilske župe sreza Kranj, Rupnik Josip, starešina gasilske župe sreza Ljubljana okolica in tovariš Rož Boris, predsednik zavodske čete tobačne tovarne v Ljubljani.

9. Dne 21. maja se je vršila seja tehničnega odseka, v kateri so bili sprejeti predlogi glede prireditve tečajev. Vršili naj bi se sledeči tečaji:

a) Administrativni tečaji. Administrativne tečaje morajo prirediti vse tovariške župe tekom letošnjega leta. Učna snov mora obsegati zakon o organizaciji gasilstva, pravila službe in ostale predpise, ki se tičejo vodstva predpisanih knjig in praktične vaje iz vseh predmetov. Slično velja za blagajniško poslovanje. Tečaji naj bodo izvršeni po župah ločeno za tajnike in za blagajnike; predavatelje določijo župe. Vsaka četa mora poslati na tečaj vsaj tajnika in blagajnika.

b) Strokovno tehnični tečaji se bodo vršili predvidoma po štiri dni. Namenjeni bodo v prvi vrsti za poveljnike in člane poveljstva. Lahko pa se jih udeleže tudi drugi.

Organizacijo teh tečajev bo izvršila Gasilska zajednica.

Organizacija administrativnih tečajev pa se prepušča tovariškim gasilskim župam.

10. Za ureditev »Vadnika« je tehnični odsek predlagal poseben re-

dakcijski odbor, ki naj takoj pregleda v »Gasilcu« že objavljeno vadniško snov. Se ne objavljeni del Vadnika pa se uredi. Nato se predloži osrednjemu odboru zajednice v odobritev, nakar se ga bo dalo v tisk. V »Gasilcu« se Vadnik objavlja še nadalje.

Redakcijski odbor za Vadnik tvori jo:

Tovariš Rupnik Josip, Ivanc Boris, Kramberger Franc in g. prof. Kolarič.

Predlogi za spremembo Vadnika naj se pošljejo tovarišu Krambergerju Francu, poveljniku gasilske čete Maribor-mesto.

11. Gasilska zajednica si nabavi jeklen model za primerjavo spoj k.

12. Kombinirane brizgalne se niso izkazale kot praktične, radi tega se nabava takih brizgaln ne priporoča.

13. Gasilska zajednica si nabavi aparat za preizkušanje brizgalnih cevi, katerega bo posojala posameznim četam.

14. Sestavil se je poseben odsek iz tovarišev Laha Mihaela, dr. Šmajda Albina, tovariša Jenka Josipa in dr. Kodreta Antona za ustanovitev nabavljalne zadruge. Naloga odseka je, da pripravi osnutek pravil za zadrugo.

Načelno je bilo tudi sklenjeno, da se ustanovi kreditna zadruga Gasilske zajednice.

15. Vse tovariške čete se opozarjajo, da ne vlagajo prošenj za razne podpore neposredno na Gasilsko zvezo, še manj pa neposredno na najvišja mesta. Vsaka prošnja mora biti vložena pri gasilski župi dotične čete, ki bo prošnjo odpremila na zajednico, ta pa naprej.

Pojasnilo glede razdelitev rednih podpor iz 4½% Gasil. sklada za leto 1936.

Z ozirom na vprašanja nekaterih čet sporočamo o razdelitvi podpor nastopno:

1. Čete morajo upoštevati, ki je bila v letu 1936 izplačana podpora namenjena za leto 1934 in 1935 in je zato povsem naravno, da je letošnja podpora za leto 1936 polovico manjša.

2. Od lanskega leta se je število čet povečalo, kar tudi deloma vpliva na višino podpore.

3. Podpore je začasna zajednična uprava razdelila na podlagi števila članstva posameznih čet, ker se ji je zdel ta način še najbolj pravičen. Vsaki četi brez razlike je prisodila minimalni prispevek po 400 Din. Ostane pa je porazdelila sorazmerno po številu članstva kot so ga čete prijavile v statističnih podatkih.

Na ta način so prejele čete s 15—20 člani 650 Din, z 20—25 člani 730 Din, s 25—30 člani 820 Din, s 30—35 člani 900 Din, s 35—40 člani 990 Din, s 40—45 člani 1070 Din, s 45—50 člani 1150 Din, s 50—55 člani 1240 Din, s 55—60 člani 1320 Din, s 60—65 člani 1400 Din, s 65—70 člani 1490 Din, s 70—75 člani 1570 Din, s 75—80 člani 1660 Din, z 80—85 člani 1740 Din, s 85—90 člani 1830 Din, z 90—95 člani 1910 Din in s 95—100 člani 2000 Din.

Pri tem načinu računanja je ostalo nekaj za podpore novoustanovljenim četam.

4. Od tega glja ji: Četam je kr. banska uprava odtegnila na predlog Zajednice nastopne zneske:

a) za »Vengustov sklad«: osrednji odbor ni mogel razveljaviti sklepa zajednične skupščine z dne 29. marca 1936, glasom katerega se je moralo odtegniti od dveh podpor, to je za leto 1934/35 in za leto 1936 od vsakega člana po 2 Din za vzgojo otrok ponesrečenega bivšega podstarešine Vengusta. Letos se je odtegnilo v ta namen zadnjič.

b) župni odtegljaji: Zajednica je upoštevala predloge in zahteve župnih uprav, da njihove terjatve za članarino itd. četam odtegnemo in zneske nakažemo župam.

c) Zajednične terjatve: Vsem četam smo odtegnili po 20 Din za dva letošnja koledarja in po 50 Din za dva obvezna izvoda »Gasilca« za leto 1937. Nekaterim četam, ki so dolgovale naročnino za »Gasilca« ali koledarje po več let nazaj, smo odtegnili seveda tudi te zneske. Le na ta način smo mogli izterjati dolžne zneske, ki jih čete kljub opominom niso hotele plačati.

5. One čete, ki kljub gornjim pojasnilom niso še na jasnem, v kakšne svrhe smo jim odtegnili od podpor gotov znesek, naj nam to javijo, da jim pošljemo točen obračun.

6. Nekatere čete so medtem poravnale naročnino za »Gasilca«, dasiravno smo jim znesek že odtegnili. Tem četam smo znesek vpisali v dobro za leto 1938, na zahtevo jim pa denar povrnemo takoj.

Toliko v pojasnilo, da bodo tovariške čete o zadevi poučene.

V dneh 17. in 18. julija t. l. se vrši proslava 55 letnice obstoja Prostovoljne gasilske čete Kamnik.

Ob tej priliki je določen izlet Gasilske zajednice Dravske banovine v Ljubljani, ki je v smislu sklepa redne skupščine Zajednice z dne 29. marca 1936 obvezen za vse gasilske čete njenega področja.

V smislu omenjenega sklepa pozivamo vse tovariške gasilske župe in gasilske čete, da se tega izleta in proslave tovariške Prostovoljne gasilske čete v Kamniku udeleže v čim večjem številu.

Spored proslave z zajedničnim izletom bo pravočasno objavila Prostovoljna gasilska četa v Kamniku.

Zaprosili smo tudi za 75% popust na državnih železnicah ter o eventualni ugodni rešitvi tudi obvestili.

Prostovoljna gasilska četa Stara nova vas v župniji Ljutomer si nabavlja letos motorno brizgalno. Ob priliki njene blagoslovitve je zaprosila, da Gasilska zajednica proglasi delni izlet za njeno slovesnost. Četa je zaprosila za pokroviteljstvo g. notranjega ministra, ki je prošnji ugodil. Blagoslovitvi motorke pa bo kumoval g. ban dr. Natlačen.

Osrednji odbor je dovolil delni zlet Gasilske zajednice ob priliki te proslave. Prolašamo delni zajednični zlet za vse tovariške obmejne župe, in sicer srezov Ptuj, Murska Sobota ter Ljutomer.

Vse tovariške čete iz obmejnih žup naj se proslave udeleže v čim večjem številu.

Opozorilo! V inseratih oglašene stroje in vozila moremo priporočiti le, če jih je pregledala komisija ali strokovnjak Zveze ali zajednice.

Okrožnica vsem tovariškim župam in četam!

Uprava Gasilske zveze Kraljevine Jugoslavije je meseca januarja 1936 sprejela »Predpis o izdajanju pohvalnega priznanja in odlikovanja«, ki ga je Gasilska zajednica objavila v tretji številki letošnjega »GASILCA«.

Na podlagi čl. 13 omenjenega pravilnika podeljuje Gasilska zajednica na predlog gasilske čete in po zaslišanju pristojne gasilske župe vidna priznanja za dolgoletno službovanje v obliki kolajn in sicer:

za 10 letno službovanje bronasto kolajno; za 15 letno srebrno kolajno; za 20 letno zlato kolajno; za 30 letno zlato kolajno in eno palmovo vejico na traku; za 40 letno zlato kolajno in dve palmove vejice na traku; za 50 letno in večletno službovanje zlato kolajno in tri palmove vejice na traku.

Predpogoj za doseg bronaste kolajne oziroma priznanja 10 letnega službovanja je tedaj pri neprekinjenem službovanju ta, da je predlagani gasilec vstopil v gasilsko organizacijo vsaj pred desetimi leti.

Analogno velja tudi za srebrno, zlato kolajno itd.

V poštev pridejo tedaj za 10 letno priznanje tovariši gasilci, ki so vstopili k gasilskim četam v letih: 1923, 1924, 1925, 1926, 1927.

Za 15 letno odlikovanje se morejo upoštevati oni, ki so pristopili k gasilski četi v letih: 1918, 1919, 1920, 1921, 1922.

20 letno službovanje je priznati tovarišem, ki so pristopili v gasilsko organizacijo v letih: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917.

Priznanje za 30 letno službovanje je možno dati onim, ki so pristopili v gasilske vrste kot izvršujoči člani v naslednjih letih: 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907.

Za 40 letno službovanje je vpoštevati gasilce, ki so v organizacijo pristopili v letih: 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897.

Oni tovariši, ki so postali aktivni gasilci leta 1887 in pred tem letom, pridejo v poštev za odlikovanja za 50 letno službovanje v gasilstvu.

Odlikovanja s križcem za posebne zasluge v smislu čl. 20 predpisov pa bo zajednica dajala le v izjemnih in upoštevanja vrednih slučajih.

Gasilska zajednica se je odločila, da si nabavi gornja odličja, ki jih bo takoj pričela razdeljevati v poštev prihajajočim predlaganim tovarišem-gasilcem.

Odlikovanja se podeljujejo le proti plačilu; vsled tega bo morala vsaka gasilska ustanova predhodno nakazati gasilski zajednici predpisano takso, ki pa trenutno še ni določena, ker še ne vemo, s kolikšnimi stroški bo združena nabava oziroma razdelitev kolajn in diplom.

Vse tovariške edinice vabimo, da se do potankosti seznani s predpisanim pravilnikom in pri predlaganju članstva v odlikovanja točno po njem postopajo, ker odgovarjajo za točnost podanih navedb.

Z gasilskim pozdravom: »NA POMOČ!«

Gasilska Zajednica Dravske banovine v Ljubljani.

Tajnik:
Mežek Franc, l. r.

Starešina:
Dr. Kodre Anton, l. r.

Požar v Ptuj

V ponedeljek, 14. junija se je zbralo na Tyrševem trgu k predstavi akrobata Aleksiča precej ljudi, ki so z vidnim zanimanjem sledili izvajanjem akrobata. V hipu je pa tišino pretrgala močna detonacija. Ljudje so se prestrašeni začeli ozirati okoli in v istem hipu smo lahko opazili, kako so se iztrgala vežna vrata barvarne Stros in kmalu nato je bila veža in nekatere sobe v plamenu.

Zelo zanimiv je nastanek požara. V kleti je imel lastnik hiše sod bencina. Sod sam je imel že manjšo luknjico, skozi katero je polagoma pronical bencin in v kleti izhlapeval. Ker ni klet dovolj zračna, so se ti hlapi v kleti nabrali. Kuharica, ki je pravkar nastopila službo, je šla v klet po vino. Svetila si je z navadno svečo. Ko je stopila v klet, so se bencinski hlapi vžgali, nakar je v hipu nastala močna eksplozija, ki je povzročila, da so popokale na hiši šipe in da so se vežna vrata kratkoma iztrgala iz tečajev. Poškodovane so pa tudi stene. Nevarnost je bila še tem večja, ker se ni vžgal bencin v sodčku, kar bi znova lahko povzročilo eksplozijo. Zraven stanovanjske hiše se nahaja tudi kemična barvarna, kjer so se nahajale barve in podoben lahko vnetljiv material.

Reševanje je bilo zelo težavno, ker je reševalce v prvi vrsti ovirala množica ljudi, ki je bila na trgu pred hišo zbrana. Težavno je pa bilo tudi reševanje, ker reševalci niso mogli takoj ugotoviti, kaj je bil vzrok eksplozije.

Takoj po eksploziji je priskočila na pomoč policija, ki so ji pomagali ostali ljudje, v petih minutah pa so bili na mestu nesreče tudi gasilci, ki so takoj pogasili ogenj, ki je nastal in prepeljali z rešilnim avtomobilom v bolnico kuharico, ki je bila močno ožgana in so jo morali izvesti iz kleti skozi okno, — in dve drugi osebi, ki sta bili ranjeni pri eksploziji, odnosno reševanju. Kuharica je močnim opeklinam naslednje jutro podlegla.

Na kraj nesreče so prišli tudi gasilci iz Hajdine, ki pa niso stopili v akcijo. Nastop gasilske čete je bil tako učinkovit, da se je ne le preprečilo še večjih žrtev, temveč bi na okoliških hišah požar povzročil milijonsko škodo. Pohvalno moramo omeniti tudi reševalni oddelek. —k.

Slovenski javnosti!

V proslavo 140 letnice Vodnikovih »Lublanskih Noviz« in 30 letnice organizacije slovenskih poklicnih novinarjev priredi ljubljanska sekcija Jugoslovenskega novinarskega združenja na jesenskem ljubljanskem velesejmu

Jubilejno razstavo slovenskega novinarstva.

Razstava je zelo na široko zasnovana in zavzame štiri velike velesejske paviljone. Poda celoten pregled nastanka in razvoja slovenskega novinarstva od najstarejših časov pa do današnjih dni, hkratu pa

pokaže poleg nekdanjih načinov razširjanja vesti tudi najnovejše izume, ki se jih poslužuje sodobna časnikarska poročevalska služba. Da bo vse to prikazano čim bolj nazorno, bodo novinarji izdajali na razstavi poseben dnevnik, urejevan, stavljen, tiskan in razpošiljan pred očmi obiskovalcev. Popoln pogled v organizacijo časopisja bo nudila jubilejna razstava slovenskega novinarstva, poleg tega pa tudi pregledno pokaže vse ogromno delo, ki je združeno z nastankom, razvojem in napredkom slovenskega novinarstva, pri tem pa opozori tudi na koristi, ki jih je narod imel in jih vsi sloji še imajo od časopisja.

Razstava slovenskega novinarstva mora biti in tudi bo kulturnen dogodek prve vrste!

Da pa razstava ta svoj visoki cilj doseže, prirede novinarji razstavo s sodelovanjem Društva tiskarnarjev v Sloveniji, zvezne organizacije Saveza grafičnih radnika-ca Jugoslavije v Ljubljani, ljubljanske podružnice Udruženja grafičnih faktorjev Jugoslavije, časniških podjetij, Ljubljanskega velesejma ter odličnih kulturnih in gospodarskih strokovnjakov.

Da bo res ves jesenski ljubljanski velesejem v znamenju slovenskega novinarstva, je pa potrebno tudi

Sodelovanje vse slovenske javnosti

ter se zato obračamo na njo s pozivom, naj pomaga pri iskanju in zbiranju razstavnega gradiva. Trdno smo prepričani, da ta naš poziv ne bo zaman, saj je doslej razstavni odbor povsod pri Slovencih, kamorkoli se je obrnil, naletel na največjo pripravljenost za sodelovanje.

Živo pa se zanimajo za razstavo slovenskega novinarstva tudi drugod po Jugoslaviji in celo v tujini. Več znanstvenikov svetovnega slovesa je odboru zagotovilo in deloma tudi že izkazuje svojo pomoč. Vzrok več, da tudi slovenska javnost stori svojo dolžnost!

Izreden dogodek letošnjega leta bo razstava slovenskega novinarstva in s sodelovanjem vse slovenske javnosti mora biti tudi trajnega pomena za Slovence ter mogočen podnet za napredek slovenske kulture.

Zato smo kot poklicni novinarji in redni člani ljubljanske sekcije JNU z veseljem prevzeli častno predsedstvo razstavnega odbora ter

Vabimo vso našo javnost,

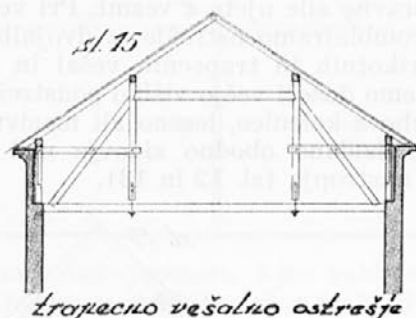
da pripravljalnemu odboru pomaga pri zbiranju sredstev in gradiva za to splošno poučno in koristno razstavo ter se že sedaj pripravlja na obisk te velevažne narodne manifestacije.

Ljubljana, 1. majnika 1937.

ČASTNO PREDSEDSTVO RAZSTAVE SLOVEN. NOVINARSTVA:

Dr. Anton Korošec l. r.	Dr. Albert Kramer l. r.	Dr. Fran Kulovec l. r.
minister notranjih del	minister v p.	minister v p.

Vešalna ostrešja sestojе iz trikotnih ali trapeznih vešal ali pa tudi iz kombinacije obeh vrst; uporabljamo jih pri stavbah do 8 m širine, pri dvojnih vešalih pa moremo prekriti prostore tudi do 10 m širine. Bistvo vešalne konstrukcije je v tem, da je poveznik obešen na sohe z železnimi stremeni, med poveznikom in soho je prazen prostor širine 5 cm, poveznik služi kot vez med opirači, ki prevzame natezne sile, povzročene od opiračev, ker bi se sicer iste prenašale na zidovje. Te sile so poševno usmerjene, zid more v glavnem prenesti le vertikalne sile, horizontalne pa le v manjši meri, kar zavisi od dimenzij zidu (sl. 14 in 15).

Razpiralna ostrešja so podobna ležečemu stoličnemu ostrešju, v konstrukciji pa so različna v tem, da prenašajo vso obtežbo na zidovje, v katerem nastopajo radi tega horizontalne sile. Te sile ujamemo z vezmi (navadno železnimi) ali pa ojačimo zidovje, kakor zgoraj omenjeno. Vse lesne vezi (vozlišča) pri razpiralnem ostrešju naredimo čim bolj toge, da zmanjšamo s tem stranski tlak. Včasih kombiniramo ostrešje z vešalnimi in razpiralnimi konstrukcijami.

Strehe goltnice so enake praznemu ostrešju, poleg tega pa imajo zvezane špirovce med seboj z goltniki v približni višini 2 m, s čimer dosežemo togost in stabilnost ostrešja. Podstrešje ostane prazno in ga je mogoče koristno uporabiti (sl. 11).

Stolične strehe s pokončnimi ali ležečimi, enojnimi ali dvojnimi stolicami, kar vse zavisi od razpetine ostrešja in eventuelne uporabe podstrešja. Stolične sohe, ojačene z opirači stojijo na poveznikih in nosijo lege. Špirovci se

Anglija.

Na angleških medicinskih fakultetah so objavljene posebne šole o vojnih strupih, v katerih bodo zdravniki in ostalo sanitetno osebje pridobili potrebno izobrazbo.

Na vprašanje o pasivni obrambi v parlamentu dne 26. febr. t. l. je vlada odgovorila, da se je s poskusi ugotovilo, da je za zaščito 250 kilogramov težke bombe potrebno 5 m debelo betonsko zaklonišče.

Ministrstvo za notranje zadeve je izdelalo načrt o posebni gasilski organizaciji za slučaj požarov pri napadih iz zraka. Za vso kraljevino je določenih 200.000 gasilskih oddelkov, od teh odpade samo na London 30.000. Izvedba organizacije je poverjena občinam, stroške pa bo križala država.

Belgija.

V februarju t. l. se je pričela prodaja plinskih

mask za civilno prebivalstvo, ki je poverjena generalnemu komisarijatu za pasivno obrambo. Privatnim osebam se dovoljuje odplačilo v 12, 18 ali 24 mesečnih obrokih.

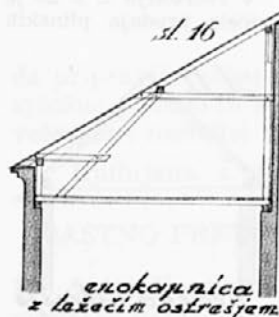
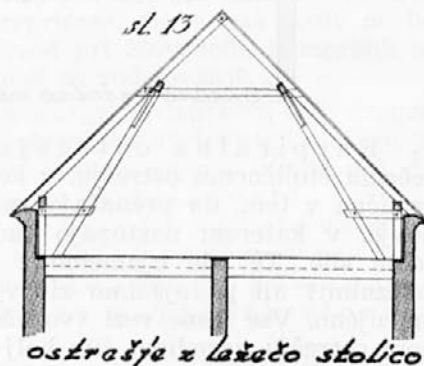
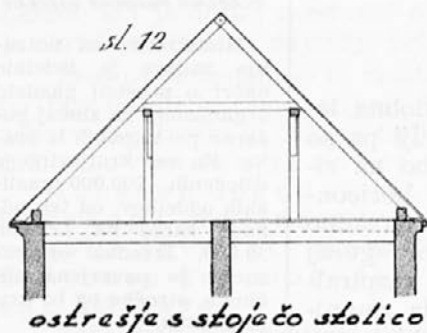
Danska.

Pred kratkim je izšla odredba, po kateri so danska mesta razdeljena v posamezne razrede glede na večjo ali manjšo nevarnost. V A razred spadajo Kopenhagen, Aalborg, Aarhus, Odense in Rönne. Za uradnike teh mest, ki bodo organizirali pasivno obrambo, so predvideni štiri-dnevni tečaji.

Egipt.

V Kairu nameravajo otvoriti državno šolo za zaščito pred napadi iz zraka. Ministrstvo za

naslanjajo na vznožju na kapno lego, prečne zveze tvorijo razpiralniki ali pa klešče. Boljšo izrabo podstrešnega prostora dosežemo z ležečimi stolicami, kjer se opirajo opirači poševno na poveznik. Poveznik mora biti dobro podprt, navadno leži tudi v vmesnem zidu. Pri požarnih nevarnostih se ležeči strešni stol hitro poruši, zato je treba pravočasno ojačiti tako strešno konstrukcijo, ako dopuščajo prilike. Potrebna je zato pri gašenju požara posebna previdnost in dobro poznanje strešnih konstrukcij, da vemo, kateri konstrukcijski deli morejo najprej povzročiti porušitev, odnosno katere dele ostrešja moramo zavarovati, da preprečimo nevarnost porušitve. Pri razpiralnih ostrešjih je potrebna posebna previdnost pri zidovju, ki ni ojačeno ali zasidrano ali pri katerem niso vodoravne sile ujete z vezmi. Pri večjih razpetinah kombiniramo ostrešje iz dvojnih ali celo trojnih trikotnih in trapeznih vešal in razpiral; če pa hočemo doseči večjo višino podstrešja, zgradimo streho s kolenico, leseno ali masivno. Kolenica je nadzidano obodno zidovje nad stropom zadnjega nastropja (sl. 12 in 13).

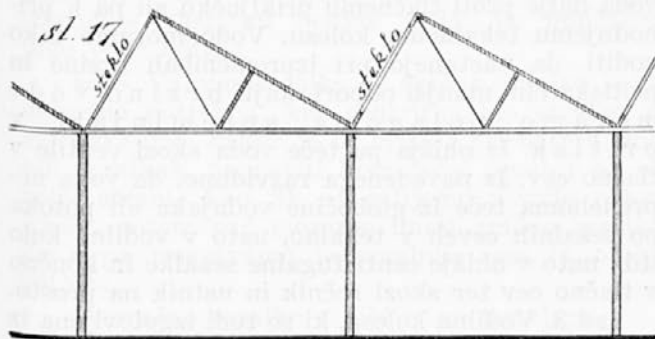

Mansardne strehe imenujemo one strehe, pri katerih se strešina lomi v dveh naklonih; naklon pod slemenom je položnejši, nad kapom pa strmejši. Podstrešje je izgrajeno v stanovanjske ali druge svrhe. Ostrešje pri mansardnicah je navadno stolično s pokončnimi ali ležečimi stolicami.

Ravne strehe gradijo danes pri nas le pri večnadstropnih stavbah, kjer so izkoriščene kot terase. V splošnem se pri nas ravne strehe ne morejo uveljaviti, ker so mnogo dražje, izvršene morajo biti zelo skrbno in iz dobrega materiala, da ne propuščajo vode. Pri ravnih betonskih

streham je posebno pozornost posvetiti fugam, s katerimi omogočimo raztezanje in krčenje betona vsled toplotnih razlik. Naprava takih fug je draga, kar zopet podraži celo izvedbo. Ravne strehe gradimo danes le pri vilah, kjer bi bile potrebne iz arhitektonskih ozirov, nad erkerji ali tudi tam, kjer rabimo terase za sončenje in podobno. Posebno pogosto je to pri zgradbi novih bolnic, da je omogočen bolnikom najlažji dostop na prosto iz vsakega nadstropja.

Žagaste ali Shedove strehe (sl. 17) so posebne vrste strešnih konstrukcij, ki

jih gradimo nad prostori, kjer rabimo mnogo svetlobe, to pa v velikih delavnicah, dvorinah, tovarnah, predvsem v tekstilni industriji. V tkalnicah imamo razsežne dvorane z velikim številom strojev; pri vsakem stroju je potrebna polna svetloba, kar nam najbolj omogočijo žagaste strehe, ki so sestavljene iz cele vrste ostrešij. Posamezno ostrešje ima eno strešino krito z navadnim materialom, druga strešina pa ima strmejši naklon, često stoji tudi vertikalno in je krita s steklom. Naklon mora biti čim strmejši zato, da zdrsi pozimi sneg hitro s strehe in da ne kaplja voda, ki se nabira na notranji strani stekla, v notranjost prostora. Ona strešina, ki je krita s steklom, naj bo po možnosti obrnjena proti severu, da imamo ves dan v delavnicah enakomerno razsvetlavo; s tem se izognemo opoldanski pripeki.

Ostrešje žagastih streh more biti leseno, železno ali železobetonsko. V slučaju požara moremo tako streho z lahkoto ojačiti, ker je višina poslopja razmeroma; podolžne nosilce (veznike) ojačimo s provizoričnimi konstrukcijami ali jih podpremo s stebri, s čimer preprečimo večje porušitve.

(Dalje.)

narodno zdravje je predlagalo, naj se zaščita pred napadi iz zraka postavi v učni načrt kot poseben predmet za vse šole.

Poljska.

Izšla je uredba o zaščiti civilnega prebivalstva pred napadi iz zraka, ki jo je odobril ministrski svet. V izvlečku prinašamo glavne določbe:

Vsak poljski državljani je obvezan ščititi sam sebe, svoje in svojega bližnjega imetje, kakor to predpisujejo že tozadevni uradni predpisi.

Vodstvo civilne obrambe je poverjeno državnemu inspektorju za obrambo pred napadi iz zraka, ki izdaja ukrepe s sodelovanjem pristojnih ministrstev in v okviru generalnega inspektorja oboroženih sil.

V območju civilnih samoupravnih korporacij in oblastev vrši nadzorstvo pristojni komandant vojske, ali od vojnega ministrstva določeno vojaško oblastvo.

Vsi organi organizacije obrambe se opremijo s potrebno opremo, ki jo potrebujejo za vršitev svojih nalog. Opremo določi pristojni minister, za civilno prebivalstvo pa minister za notranje zadeve.

Za izvedbo preventivnih zaščitnih ukrepov se bodo pritegnile privatne organizacije, v prvi vrsti »Rdeči križ« in »Poljska liga za zaščito prebivalstva pred napadi iz zraka.«

Kot dodatek k omenjeni uredbi je odredil finančni minister posebne davčne olajšave za adaptacije zaklonišč in za nabavo zaščitnih predmetov.

Sv. Lovrenc na Pohorju. Prostovoljna gasilska četa Sv. Lovrenc na Pohorju proslavi v nedeljo dne 4. julija t. l. šestdesetletnico svoje ustanovitve, združeno z blagoslovitvijo prapora in veliko narodno slavnostjo. Istočasno se vrši delni pokrajinski zlet, obvezen za vse sosedne župe. — Pokroviteljstvo nad proslavo je blagovolil prevzeti g. dr. Josip Rogić, minister za telesno vzgojo, ki se bo iste tudi osebno udeležil. — Spored proslave je sledeči: Ob 5. uri: budnica; od 7. do 9. ure: pozdrav g. ministra, zastopnikov oblasti, delegatov in ostalih gostov; ob pol 10. uri slovesna sv. maša na prostem, nato blagoslovitev prapora, nagovori in mimo-hod, zabijanje žebličkov; ob 12. uri kosilo; ob 14. uri pričetek velike narodne slavnosti na vrtu osnovne šole. Vljudo prosimo vse čete, da nam izpolnjene prijavnice pravočasno vrnejo. Istočasno prosimo številnega odziva za žeblice, ki se bodo zabijali v drog prapora. 4. julij naj bo sestanek vsega nacionalnega gasilstva tukaj na najskrajnejši severni meji. Torej na veselo svidenje!

Stanc Herman — umrl.

V soboto 15. maja je umrl v Rušah soustanovitelj tamkajšnjega gasilnega društva tov. Herman Stanc. Pokojni je bil iz stare ruške rodovine Stancev, ki uživa radi poštenosti, odkritosti in kremenitega značaja med občani splošen ugled in spoštovanje. Bil je eden prvih, ki so se

Zunanji atmosferski pritisk A, ki pritiska na površino vode, n. pr. v vodnjaku, pritiskne vodni stebriček v sesalni cevi navzgor tako, da vstopi v tekalno kolo z gotovo hitrostjo in pod gotovim pritiskom. Torej takoj, ko nastane prazen prostor pri vходу v tekalno kolo, potisne na izpraznjeno mesto atmosferski pritisk vode, medtem pa izstopi na zunanjem obvodu tekalnega kolesa z gotovo brzino in pod gotovim pritiskom v ohišje centrifugalne sesalke, oziroma v vodilno kolo.

V ohišju, oziroma v vodilnem kolesu pa teče voda dalje proti tlačnemu priključku ali pa k prihodnjemu tekalnemu kolesu. Vodo moramo tako voditi, da nastanejo pri izpremembah brzine in pritiska čim manjši odpori, kajti brzino vode moramo polagoma spreminjati v pritisk. Iz ohišja pa teče voda skozi ventile v tlačno cev. Iz navedenega razvidimo, da voda neprenehoma teče iz globočine vodnjaka ali potoka po sesalnih ceveh v tekalno, nato v vodilno kolo itd., nato v ohišje centrifugalne sesalke in končno v tlačno cev ter skozi ročnik in ustnik na prosto.

ad 3. Vodilna kolesa, ki so tudi izgotovljena iz fosforbrona, imajo nalogo polagoma dovesti vodo iz enega tekalnega kolesa v drugo s kolikor mogoče majhnimi izgubami. Tudi v tekalnih kolesih se spreminja brzina in pritisk vode in zato moramo pri njihovi izdelavi posvečati prav toliko pažnjo kakor pri tekalnih kolesih. Vodilna kolesa so pritrjena na ohišje, da se ne morejo vrteti. Vmesni obroči pomagajo vodilnemu kolesu voditi vodo.

ad 4. Os je izgotovljena iz jekla, ki ne rjavi, iz kromovega jekla ali iz vlečene medenine, opremljena z udori za zagozde in navoji za distančne obročke. Na os so nasajena tekalna kolesa in so trdno zvezana z njo. Os je vložena v krogličnih ležajih in spojena z bencinskim motorjem, ki oddaja silo in vrtilno tekalna kolesa. Kljub temu, da je včasih razdalja ležajev precej velika, se os vendar ne skrivi, ker je teža tekalnih koles zelo majhna. Paziti pa je predvsem, da je os v tekalnem kolesu predvsem izbalansirana. Ves rotor (os s tekalnimi kolesi) pa hoče aksijalni pritisk (pritisk v smeri osi) vode potisniti proti sesalnemu priključku. Ta pritisk moramo paralelizirati (izenačiti). Pri enostopenskih centrifugalnih sesalkah s tekalnimi kolesi z obojestranskim dotokom vode tega pritiska ni opaziti, ker se obe strani izenačujeta; pri več stopenski centrifugalni sesalki je treba vložiti

aksijalni ležaj, ki prevzame ta aksijalni pritisk na sebe, ga prenese in onemogoči nezaželeno drsanje vrtečih delov. Ta aksijalni pritisk izenačimo tudi na ta način, da tekalna kolesa prevrtamo in kakor tekalna kolesa tako tudi vodilna kolesa opremimo z goščilnimi obroči. Pri tem načinu izenačenja pritiska pa imamo slabši efekt. Najbolje se je še obnesla hidravlična razbremenilna naprava. Ta naprava leži za poslednjim tekalnim kolesom in je vezana potom kanalov, ki dovajajo vodo iz poslednjega tekalnega kolesa v zaprt prostor ter pritiska na okroglo ploščo in jo premika v levo ali desno stran ter na ta način izenačuje aksijalni pritisk vode; po končanem delu voda odteče.

ad 5. Vakuum sesalka = zračna sesalka je neobhodno potrebna, ker centrifugalne sesalke ne morejo same, kakor je to primer pri batnih, zobnih sesalkah, napraviti brez zračni prostor na sesalni strani. Ako jih ne zalijemo z vodo potom lijaka, potem pač moramo imeti zračno sesalko. Zrak pa izsesavamo iz sesalnih cevi in ohišja potom:

- a) zračne sesalke z gibljivimi lamelami,
- b) krožne vodne črpalke, ki se stalno vrte,
- c) ejektorja.

ad a) Zračna sesalka z gibljivimi lamelami ustvarja brez zračni prostor v ohišju centrifugalne sesalke in sesalnih cevi. Zračna sesalka je izbrana ter je potom pipnika vezana z ohišjem centrifugalne sesalke. Zračno sesalko moramo mazati z dobrim oljem; paziti, da je rezervarček napolnjen vedno z oljem, ne sme biti torej prazen ali pa napolnjen z vodo in oljem. Voda je namreč specifično težja kakor olje, zato more biti v rezervoarčku spodaj voda, zgoraj pa morda samo tanka plast olja. Z vodo pa v tem slučaju ne smemo mazati, ker konstrukcija zračne sesalke zahteva poleg mazanja tudi zagostitev z oljem. V primeru, da zračna sesalka nima olja, ne more izsesati zraka iz večjih globin in se radi prevelike gorkote pokvari. Zračna sesalka sestoji iz ohišja, ki ima na eni strani ekscentrični nalitek, ki je prevrtan in služi kot ležaj za batni čep, na drugi strani pa je opremljen s pokrovom. Bat ima zareze, v katere so vložene gibljive, dobro zbrušene lamele, ki pri pogonu drsajo ob stenah ohišja in na ta način izsesavajo zrak iz povsem zaprtega prostora in ga potiskajo k izstopni šobi. Na drugem koncu batnega čepa je pa nasajeno na peresu

l. 1890 odzvali vabilu takratnega župana Kodriča, ko je ustanovil gasilno društvo; ostal je zvest tej organizaciji do svoje smrti, torej celih 47 let. Življenjska pot mu ni bila baš najboljše postlana, boriti se je moral z raznimi težavami, vendar je vztrajal.

Pogreb je jasno dokazal pokojnikovo priljubljenost. Udeležilo se ga je na stotine domačinov, tujcev in šest gasilskih čet. V imenu gasilcev se je poslovil od pokojnika tov. predsednik Tomislav Stani ter naglašal zasluge pokojnega, nakar je zaigrala četna godba žalostinko, domači pevski zbor pa je zapel žalostinko. Pogrebno svečanost so zaključili gasilski prapori, ki so se nagnili nad odprto gomilo pokojnemu tovarišu v zadnji pozdrav.

Prevalje. Dne 27. marca 1937 je preminul v 53. letu starosti tov. Müller Franjo, dolgoletni tajnik gasilske čete Prevalje. Ko je l. 1921. prišel v Prevalje za občinskega tajnika, se je že vpisal v gasilsko četo. Leto nato t. j. 1922 je že prevzel tajniške posle naše čete ter jih vodil nepretrgoma do letošnjega obč. zbora. Ker je pa že prej nekaj časa bolehal, je sam podal ostavko na letošnjem občnem zboru. Pogreb je bil veličasten. Ljudi je bilo toliko, da jih je redkokdaj v Prevaljah takšno število pri pogrebu. Saj tudi ni čudno, ko je pa bil pokojnik povsod priljubljen in ga je poznal vsak v Mežiški dolini. Tudi Korošec se je dosti udeležilo, saj je bil rojen v Rožu, služboval je pa tudi v Pliberku. Pogreba se je udeležilo

89 gasilcev v uniformi. Na zadnji poti ga je spremljala tudi gas. godba ter pevski zbor iz Pliberka pod vodstvom g. Hartmana in domače pevsko društvo.

Dravska banovina.

Kralj. banska uprava ima nalogo organizirati v svojem področju zaščito prebivalstva pred napadi iz zraka. V ta namen bo priredila v Ljubljani več tečajev.

Tečaj za vse zdravniške v Ljubljani se bo vršil od 7. junija t. l. do zaključka tečaja in sicer v večernih urah od 19.30—20.30.

Tečaj za ljubljanske kemike in farmacevte se bo vršil od 15. junija do zaključka, in sicer v urah, kakor so določene za zdravnike.

Tečaj za sreske inštruktorje se bo vršil dne 10. in 11. junija, in sicer celodnevno. Vsi omenjeni tečaji se bodo vršili v predavalnici kemič. instituta univerze ter v plinski sobi v poslopu I. dr. realne gimnazije, pod vodstvom prorektorja g. dr. Samca.

Čehoslovaška.

Po zadnjih poročilih namerava vlada izdati uredbo, po kateri bo nabava plinskih mask za civilno prebivalstvo obvezna. Ker zaloge še niso zadostne, jih dobijo najprej obmejna in industrijska mesta.

Finančni odbor mesta Brno je odobril v zaščitne namene znesek 7 mil. 300.000 Kč.

Ministr. prosvete pripravlja uvedbo pouka o zaščiti pred napadi iz zraka za vse srednje in strokovne šole.

fiber kolo, ki prijema zaradi trenja pogonsko kolo, nameščeno na osi centrifugalne sesalke. Fiber kolo mora imeti toliko prostora, da radi eventualnih netočnosti pri montaži brez motenj prenaša pogon. Kadar izsesavamo zrak z zračno sesalko iz sesalnih cevi in ohišja centrifugalne sesalke, morajo biti vse pipe, ki so zvezane z zunanjim zrakom zaprte, sicer ne dosežemo z vakuum sesalko zaželenega efekta, oziroma sploh ne dobimo vode v centrifugalno sesalko.

ad b) Krožna vodna sesalka ima bat s fiksnimi radialnimi lopaticami, ki se vrte v ekscentričnem ohišju. Bočne strani ohišja sesalke se tesno prilagajajo lopaticam in imajo sesalno in tlačno odprtino. Ako napolnimo ekscentrično ohišje z vodo in zavrtimo bat z lopaticami, nastane radi centrifugalne sile vodni kolobar, ki se na zunanji strani naslanja na stene ohišja, na notranji strani pa se dotika na najvišji črti bata, dočim dela spodaj pod batom z lopaticami z ozirom na bat obliko srpa, vendar so še zajete lopatice. Ta prostor je delovni prostor krožne vodne sesalke. Skozi sesalno odprtino ohišja, ki je vezano z ohišjem centrifugalne sesalke vstopa zrak med lopatice in vodni kolobar ter ga vodi dalje do tlačne odprtine, kjer izstopa na prosto. S to črpalko moremo zelo efektno izčrpati zrak, celo tako, da dobimo skoraj brezračen prostor v sesalnih ceveh in ohišju v času osem do petdeset sekund.

ad c) Ejektor je tudi vrsta sesalk, s katerimi izsesavamo zrak. Bencinski motor poženemo, izpušne pline oziroma kompresijo vodimo po cevi do šobe; tu dobe izpušni plini oziroma kompresija radi majhne odprtine šobe veliko brzino in na ta način nastane v tem prostoru podtlak, kajti kratka cev je takoj za šobo opremljena z luknjicami, skozi katere teče zrak iz sesalnih cevi centrifugalne sesalke, se pomeša z izpušnimi plini oziroma kompresijo in izstopa po kratki cevi na prosto.

ad 6. Ako nimata motor in centrifugalna sesalka skupne osi, je treba motorno gred in os centrifugalne sesalke zvezati s spojko. Priporočljivo je vezanje teh dveh gredi potom fiksne, vendar elastične spojke, ki nevtralizira eventualno ekscentričnost obeh osi. V slučaju, da je pri agregatu predvidena spojka za spajanje in izklopitev obeh osi, mora biti napravljena tako, da lahko motorno gred spojimo z osjo centrifugalne sesalke med pogonom.

(Dalje)

Naš vadnik

Način zvrščanja (prestrojenja).

a) Na mestu.

57. Iz osnovnega reda nastane dvostop v bočno stran na povelje:

»Na des-no« (levo).

Gasilci se okrenejo na označeno stran in napravijo tako dvostop.

58. Iz dvostopa nastane osnovni red v bočno stran na povelje:

»Na le-vo« (desno).

Na to povelje se okrenejo vsi v označeno stran in red je zvrščen.

59. Če se je roj kretal v dvostopih, pa je obstal in hoče rojnik zvrstiti osnovni red v bočno stran, poveljuje:

»Tvoril red na levo (desno) naprej sto-paj«.

(Stroj front na levo [desno] napred marš.)

Na to povelje se čelni okrene v označeno stran, vsi ostali pa krenejo z navadnim korakom naprej, in ko so prišli do svojega prednjega, se v primerni razdalji ustavijo, okrenejo na levo (desno) in se ravnaajo.

Ko je zvrščanje končano in roj poravnan, poveljuje rojnik »mirno«. Vsi okrenejo glave in pogled naravnost.

60. Iz osnovnega reda se napravi zastop v isti smeri na rojnikovo povelje:

»Z desne (leve) v zastop naprej sto-paj«.

(S desna [leva] u kolonu po jedan, napred marš.)

Na to povelje kreneta prva sovrstnika, gasilec iz prednje in oni iz zadnje vrste na označenem krilu, takoj drug za drugim naravnost naprej, ostali pa pridejo s prečnim kretanjem drug za drugega v zastop po vrsti. Če je potrebno kretanje ustaviti, ko je zastop že zvrščen, poveljuje rojnik »roj stoj«.

61. Za zvrščanje v osnovni red v isti smeri iz zastopa, dvostopa ali štiristopa na mestu, poveljuje rojnik:

»Zvrsti se v levo (desno) pol na le-vo« (pol na des-no). (Stroj se u levo [desno] polu levo [desno].)

Gasilec na čelu zastopa, pri dvostopu in štiristopu pa čelni na naznačeni strani ostanejo na mestu, vsi ostali pa se okrenejo po povelju; potem rojnik poveljuje »naprej sto-paj«.

Čelni, ki se ni okrenil, ostane na mestu, vsi ostali pa stopijo. Pri zvrščanju v red iz zastopa

Dopisi

Celje. Starodavno mesto Celje bo dne 4. julija 1937 zopet oživel. Gasilci iz vseh delov Slovenije in tudi izven nje bodo prihiteli na kolesih, z avtobusi in vlaki v lepo in idilično mesto ob Savinji, da v ogromnem številu javno manifestirajo, da se gasilstvo ni izneverilo gasilski ideji in naukom sedanjih voditeljev in svojih pradedov, ampak da bodo slej ko prej v strnjjenih vrstah stoječ odločno branili, kar je dolžnost gasilcev in kar so skovali in čuvali zavdni in idealni gasilski veterani. Dne 4. julija 1937 proslavlja prostovoljna gasilska četa v Gaberjih pri Celju svoj 25 letni jubilej, spojen z župnim izletom. Duhovni vodja in predsednik jubilejne čete Gologranc Konrad, ki proslavlja ob tej priliki 25 letno marljivo, neumorno in nesebično delovanje v splošni procvit gasilstva, proslavlja istočasno tudi svoj 50 letni rojstni jubilej. Jubilant ni znan samo v območju celjske gasilske župe, temveč je znan širom naše lepe domovine. Jubilejna četa Gaberje se je zadnje čase tehnično zelo izpopolnila ter pridobila v svojem okolišu na slovesu radi točnega in vestnega delovanja ne samo pri požarih, temveč v vseh v gasilstvo spadajočih panogah, radi česar zasluži, da jo gasilci iz vseh strani ob jubileju krepko in mnogoštevilno podpro. Doba 25 let sicer ni dolga, vendar pa je za gasilsko četo Gaberje po celjski zgodovini bojevita. Že ob ustanovitvi se je takratno moštvo s svojimi vodil-

nimi možmi soglasno odločilo za delovanje in razmah slovenskega gasilstva, odkar je tudi njen cilj in uspeh plodonosen. Pred in med vojno je četa ravno radi slovenskega poveljevanja silno trpela na razmahu, a klonila ni. Jubilanti, ki še danes aktivno sodelujejo, so: Pušnik Franc, Golob Konrad, Špeglič Ivo in Podpečan Ignac. Četa je zaprosila na merodajnem mestu za vse udeležence proslave za četrtno vožnjo, veljavno od 3. do 6. julija. O rešitvi bomo potem časopisja pravočasno obvestili. Celje je po svoji legi in idiličnih krajih širom domovine znano ter bo vsak udeleženec istočasno užival nešteto krasot, zato 4. julija vsi v Celje.

Bojevnikom svetovne vojne in njih svojem!

Za jubilejno razstavo slovenskega novinarstva na jesenskem ljubljanskem velesejmu potrebuje pripravljalni odbor poleg vseh drugih slovenskih časnikov tudi vse slovenske časnike in časopise, brošure in letake, ki so jih pisali in razširjali slovenski bojevniki na frontah ali v ujetništvu in na pohodih skoraj po vseh delih sveta. Predvsem je važen dobrovoljski tisk, enako pomembna so pa tudi vsa glasila beguncev in internirancev ter političnih ali vojaških kaznjencev. Poiskati, zbrati in ohraniti moramo prav vse od pravega tiskaneža in morda tudi ilustriranega časnika pa do litografiranih ali kakorkoli razmnoženih, torej tudi od pisanih ali z okorno roko risanih lističev, ki so samo en-

ostane na mestu poleg čelnega tudi njegov sovrstnik, ostali pa gredo v prečnem kretanju v naznačeno smer, se ustavijo v redu in ravnaajo v vrsti s čelnim, ki je ostal na mestu.

Pri zvrščanju v osnovni red iz dvostopa ne ostane čelnikov sovrstnik na mestu, ampak pride za njega v kritje.

Če hoče rojnik opazovati zvrščanje v novo smer, se postavi v podaljšku krila, po katerem se zvrščanje vrši, in daje znake, kakor pri ravnanju. Ko je zvrščanje končano, poveljuje rojnik »mirno«.

Če hoče rojnik zvrščanje izvršiti čimprej, poveljuje:

»Zvrsti se na levo (desno) v teku te-kaj«.

(Stroj se u levo [desno] marš-marš.)

Zvrščanje se na to povelje vrši v teku na isti način ko v koraku.

62. Za zvrščanje v vrsto v isti smeri iz zastopa ali dvostopa poveljuje rojnik:

»V vrsto zvrsti se v levo (desno) pol na le-vo« (des-no). (U vrsto stroj se u levo [desno] polu levo [desno].)

Čelni ostanejo na mestu, vsi ostali pa se okrenejo na označeno stran. — Potem poveljuje rojnik: »naprej sto-paj« in se zvrščanje vrši kakor je opisano v točki 61. Če je potrebno, da se zvrščanje izvrši čimprej, poveljuje rojnik: »v vrsto zvrsti se na levo (desno) v teku, te-kaj« in gasilci se zvrstijo v teku na isti način, kakor je opisano v točki 61.

Če želi rojnik večje presledke od normalnih, poveljuje: »V vrsto na x korakov zvrsti se« itd.

63. Iz osnovnega ali obratnega reda se dobi vrsta na povelje rojnikovo:

»V vrsto-zvrsti se«. (U vrsto stroj se.)

Gasilec srednik v roju ostane na mestu, vsi ostali pa se hitro razmaknejo na levo in na desno od srednjega in napravijo prostor onim iz zadnje vrste, kateri takoj, ko morejo, stopijo v prednjo vrsto, in sicer pri osnovnem redu na levo poleg svojih sovrstnikov, pri obratnem redu pa na desno. Ako želi rojnik v vrsti večje presledke med gasilci, poveljuje:

»V vrsto na x korakov-zvrsti se«.

(U vrsto na x koraka stroj se.)

64. Za zvrščanje iz vrste v osnovni ali obratni red poveljuje rojnik:

»V dve vrsti-zvrsti se«.

Vsi gasilci zadnje vrste stopijo nazaj za svoje sovrstnike, potem se pa vsi primaknejo do predpisanih presledkov k srednjemu, ki je ostal na mestu.

b) V kretanju.

65. Za zvrščanje iz reda v dvostop v bočno stran ali obratno, poveljuje rojnik, kakor je določeno v točki 57. in 58. Čelni nadaljujejo po okretu na označeno stran kretanje v koraku predpisane dolžine, ostali pa v skrajšanem koraku; ko pa dobijo zadostno razdaljo, tudi oni nadaljujejo kretanje v koraku predpisane dolžine.

66. Iz reda se dobi zastop v isti smeri na rojnikovo povelje:

»Z desne (leve) v zastop-zvrsti se«.

(S desna [leva] po jedan stroj se.)

Na to povelje sovrstnika na označenem krilu nadaljujeta kretanje, vsi ostali pa skrajšajo korak in ko dobijo predpisani presledek, prihajajo v prečnem kretanju drug za drugega.

67. Iz dvostopa se zvrsti zastop na povelje:

»V zastop-zvrsti se«. (Po jedan stroj se.)

Ce je desni zastop, čelni iz prednje vrste, če je levi zastop, pa čelni iz zadnje vrste nadaljuje kretanje, vsi ostali skrajšajo korak in ko dobijo prostor za kretanje, se zvrstijo tako, da pride za čelnim njegov sovrstnik, za njim pa ostali sovrstniki najprej iz prednje, potem pa iz zadnje vrste kakor čelna sovrstnika.

68. Iz zastopa se zvrsti dvostop na povelje:

»V dvostop-zvrsti se«. (U redove stroj se.)

Čelni se ustavi, ostali pa pridejo drug za drugim na svoja mesta.

69. Za zvrščanje iz zastopa ali dvostopa v osnovni red v isti smeri poveljuje rojnik:

»Zvrsti se v levo (desno) pol na le-vo« (des-no). (Stroj se u levo [desno] polulevo [poludesno].)

Na to povelje se čelni v zastopu, v dvostopu pa čelni gasilec na označeni strani takoj ustavi; ostali prihajajo v prečnem kretanju na svoja mesta, se ustavijo in ravnaajo, nadalje pa se vaja vrši po točki 61.

Z a v o j i. (Zahodjenja.)

70. Roj lahko vrši zavoje v vseh redovnih enotah na povelje:

Pri zavoju z mesta se pa še doda:

»Roj sto-paj«.

Ce roj ni bil v kretanju, stopijo gasilci in vršijo zavoj tako, da se pri osnovnem redu v povelju označeno krilo kreta v koraku predpisane

krat izšli. Tudi pisma z novicami, ki ste jih pošiljali tovarišem ali domov, spet poiščite, saj so taka pisma večkrat nadomeščala časnike, ki jih ali sploh ni bilo ali pa niso smeli objavljati takih vesti. Ne pozabite tudi na letake, ki so prihajali z one strani fronte z letali ali kakorkoli, zlasti pa poiščite vse dobrovoljske in revolucionarne liste in letake. Prav vse zberite, naj bo še tako važen oklic, poročilo o zmagi ali porazu, še tako prešerno šaljiva in posmehljiva slika ali tudi osmrtnica.

Zberite vse, kar so drugi v našem jeziku pisali za nas, in tudi vse, kar smo mi v drugih jezikih pisali in razširjali med bratskimi in tujimi narodi. Poiskati in najti pa moramo tudi najvažnejše, kar so tuji pisali o slovenskih pokretilih, o dobrovoljcih in o slovenskih vprašanjih sploh. Cim več bomo našli in zbrali, tem jasnejša in popolnejša bo slika, koliko smo Slovenci pretrpeli in koliko je naš narod žrtvoval za svojo svobodo in za mir človeštva!

Vse, kar imate ali najdete, takoj pošljite pripravljalnemu odboru za razstavo slovenskega novinarstva v Ljubljani, ali mu pa vsaj pisмено javite naslov in vsebino časnika, letaka, pisma ali slike. Za vse posojene predmete prevzame razstavni odbor popolno jamstvo, da jih po razstavi dobi lastnik spet nepoškodovane in brez stroškov.

Sklicujoč se na prvomajski oklic naših častnih predsednikov gg. ministra dr. Antona Ko-rošca, ministra dr. Al-

berta Kramerja in ministra dr. Frana Kulovca, prosimo vse, zlasti pa našo duhovščino in učiteljstvo, naj nam pri tem delu pomaga s svojo vplivno besedo, a tudi z zbiranjem in organiziranjem zbiralne akcije. Trdno smo prepričani, da vsi Slovenci tako zberemo še mnogo prevažnega gradiva za zgodovino našega naroda.

Pripravljalni odbor
za razstavo slovenskega
novinarstva, Ljubljana,
Velesejem.

Preizkušnja sesalnih cevi

Večkrat se v zadnjem času opaza, da se že v prvem letu uporabe odločijo na notranji strani cevi gumijasti in gumirani deli. Takšna poškodba ima lahko zelo neprijetne posledice. Odločeni deli zamašijo ustnike, zgodi se pa lahko tudi, da se ti kosci ne odločijo popolnoma temveč se delno še drže in tako zožijo prerez cevi ali ga pa sploh zapro.

Prav v zadnjem slučaju lahko takšen majhen košček učinkovitost sesalke prepreči in često ni mogoče dognati vzroka tej napaki, kajti odločeni del pade takoj po dovršenem delu brizgalne ali pa ko preneha pritisk v svoj prvotni položaj. Takšno napako moremo opaziti le, če opazujemo notranjost sesalne cevi pod pritiskom. Takšen pregled se izvrši na sledeč način: odprtini cevi zapremo z močnimi steklenimi ploščami. Nato izsesamo zrak iz cevi s posebno pripravo, ki jo namestimo med spojko in stekleno ploščo. Priprava za preizkušnjo cevi ni draga, pa tudi brez vsakega pomena ne.

dolžine, nasprotno krilo pa v kratkem koraju v loku s polumerom treh korakov. Ostali gasilci prilagodijo dolžino koraka in se ravna po zunanjem krilu, se upirajo pritisku od zunanjega in popuščajo pritiskom od notranjega krila. Gasilci v zadnji vrsti stopajo v kritju za svojimi sovrstniki.

Ko je zavoj izvršen, kolikor je bilo potrebno, rojnik roj ustavi ali poveljuje:

»**Premo**«. (Pravo.)

nakar vsi gasilci nadaljujejo kretanje naravnost v polnem koraku.

71. Če je roj v zastopu ali dvostopu, zavijejo čelni na povelje za zavoj tako, da se notranje krilo kreta v loku s polumerom enega koraka, dokler rojnik ne poveljuje »premo«, ostali pa se kretajo naravnost in zavijejo šele na mestu, kjer so zavili čelni.

Če je potrebno, da se zavoj med kretanjem napravi v kratkem loku, rojnik zavoja ne poveljuje, ampak samo označi smer kretanja; krilni, ki daje kretanju smer, krene v novo smer, ostali se pa drug za drugim ravna po njem.

Če je treba zavoj izvršiti čim hitreje, poveljuje rojnik kakor za zavoj v navadnem koraku, doda pa še »v teku tekaj«. Gasilci zavijejo kakor pri zavoju v navadnem koraku, krilni v teku, ostali pa zmanjšajo brzino, kolikor je potrebno.

III. VAJE V VODU.

Splošne odredbe.

72. Vod sestavljata najmanj dva roja. Smoter vaj v vodu je ta, da se rojniki in gasilci pripravijo za vzajemno delo v vodu.

Redovne vaje v vodu jačajo disciplino; z njimi se doseže izvežbanost voda v vseh sestavljenih redovnih vajah ter točnem zvrščanju v vseh redovnih enotah po vadniku. Gasilci morajo biti tako izvežbani, da na najmanjši znak ali povelje oddelnega vodje izvršijo vse vaje hitro in točno ter v popolnem redu.

73. Vodu poveljuje častnik (oddelni vodja — vodnik), le če tega ni, podčastnik (rojnik); njegovo mesto je tam, od koder morejo gasilci najboljše slišati njegovo povelje in od koder more on sam čim boljše opazovati delo svojih gasilcev. (Dalje)

VESTNIK OBRAMBE

PRED NAPADI IZ ZRAKA

IZDAJA BANOVINSKI ODBOR ZA ZAŠČITO CIVILNEGA PREBIVALSTVA
PRED SOVRAŽNIMI NAPADI IZ ZRAKA V LJUBLJANI

Urednik: Bedrač Janko, tajnik propagandne komisije

Zaščita pred vojnimi strupi

C reagent na cijanvodikovo kislino: Raztopimo 2 g sodebikrabbone, 5 g vodotopnega škroba in 0.5 g joda v 100 ccm vode. Močna modra tekočina se razbarva v prisotnosti cijanvodikove kisline.

Reagent na iperit.

A reagent na iperit. Raztopimo 0.03 g kalijevega permanganata v 1 l vode in dodamo par kapljic žveplene kisline. Iperit razbarva to svetlo-vijoličasto raztopino. Reagent služi za pare iperita.

B reagent na iperit. Za ta reagent pripravimo dve raztopini.

I. 10 g B-naftola raztopimo v 100 ccm alkohola (96%).

II. 0.8 g natrijevega hidroksida raztopimo v 1 l vode.

Za izvršitev reakcije vzamemo 1 ccm prve raztopine in 100 ccm druge raztopine, pomešamo ter vlijemo v sesalni detektor, nato sesamo zastrupljeni zrak najmanj 15 minut. V prisotnosti iperitovih par nastane oborina (kalnost).

C reagent na iperit. V lekarni dobljena raztopina arzenaste kisline dá s parami iperita rumenkasto oborino. Arzini učinkujejo enako, za reagent torej lahko služi za ugotovitev arzinov in iperita.

D reagent na iperit.

Priprava reagenta: 20 g natrijevega jodida, 40 kapljic 7.5% raztopine bakrove galice, 2 ccm 35% raztopine gumi-arabikuma, vse to raztopimo v 200 ccm vode. Če se pojavi mala kalnost, filtriramo raztopino. Skozi tak reagent prevajamo z iperitom zastrupljeni zrak; nastane rumenkasta oborina, že 0.1 mg iperita v 1 l zraka se da dokazati.

E reagent na iperit.

30% vodikov superoksid dá z iperitom brezbarvne, igličaste kristalčke.

Vsi ti reagenti so opremljeni s točno navedbo vsebine in reakcije. Iperit se lahko nahaja tako v zraku, kakor tudi na predmetih (v tekoči obliki), zato izvršujemo ugotavljanje različno. Kot plin ga ugotavljamo na gori opisan način, da prevajamo zastrupljeni zrak skozi sesalne detektorje. Zrak je treba sesati najmanj 5—10 minut skozi detektor. V tekočem stanju se lahko nahaja v vodi, na tleh, na travi, na raznih predmetih, v hrani in krmi. Če se nahaja iperit v vodi, pomešamo zastrupljeno vodo z D reagentom in opazujemo izpremembo. Zemljo, zastrupljeno z iperitom preiskujemo tako, da vzamemo ca. 1 kg zemlje v posodo, pomešamo s ca. 100 ccm hladne vode, dobro stremo in nato filtriramo. Čisti filtrat preizkusimo z D reagentom. Zemljo moremo pa tudi tako preiskati, da postavimo lijak detektorja na zemljo in srkamo zrak. Okužena trava se ravno tako preizkuje. Tkanine in razne predmete

čiščenje gasil. orodja.

Pri pregledih orodjarn sem že večkrat opazil, da skrbimo premalo za svoje orodje. Vлага, blato, rja itd., uničujejo in pokvarijo še tako dobro orodje. Orodjar misli, da inšpekcijski organi strešajo samo svojo sitnost, če opozarjajo na prah in rjo, a se motijo. Vsak višji častnik, ki je dober gasilec, bo vesel in zadovoljen, če najde vse v redu. Njegova dolžnost pa je opozoriti na nedostatke.

Prvi predpogoj je dobra orodjarna, ki ne sme biti vlažna. Okna naj se dobro zapirajo, da pozimi varujejo pred mrazom, poleti pa pred prahom. Prah ni tako neškodljiv, kot se zdi. V zvezi z vlago razkrajajo in razjede kovine, pa tudi les in tkanine. Da bo razumljivo, naj omenim le en primer. V prahu je tudi žgano apno (kalcijev oksid), ki se veže z vodo (vlago) v gašeno apno (kalcijev hidroksid). Ta spojina je lužnata in je kot takšna jedka. Rja na železu, zeleni volk na bakru in bronu, vse to so spojine, ki vedno bolj razjedajo kovine. Zato je naša dolžnost, da kovinske dele večkrat čistimo. Železo čisti dobro nafta in tudi petroleje; v gotovih primerih n. pr. za čiščenje sekiric pa uporabljamo najfinejši smirkov (šmirgel-prašek, ki ga damo na krpo in z njo drgne-

mo. Ko so železni deli osnaženi, jih namažemo s posebno mastjo, kot se uporablja za orožje (Waffenfett) ali pa jih prelakiramo s posebnim lakom za železo. Baker, mēd in bron očistimo najbolje s stearinovim oljem in dunajskim apnom ali pa s sidlom, odnosno drugim čistilnim sredstvom. Paziti pa moramo, da kovinske dele dobro izdrgnemo s krpo, ker ostanki gotovih čistilnih sredstev kovino počasi razjedajo. Usnjene manšete pri ročnih brizgalnah morajo biti dobro naoljene. Druge usnjene dele in predmete moramo dobro očistiti in namazati z oljem ali mastjo. Paziti pa moramo, da ne bomo mazali z oljem ali mastjo, ki usnju škoduje n. pr. strojno olje. Najboljša olja za usnje dobimo pri usnarjih n. pr. ribje olje. Paradnih pasov seveda ne bomo mazali, ker bi na ta način zamazali obleko.

Lesene dele lestev ne smemo prepleskati, ker lahko pod barvo nastanejo razpoke, ki bi jih ne opazili. Lestve je najboljšje od časa do časa premazati z segretim lanenim oljem ali firnežem.

Brizgalne (ročne in motorne) s katerimi smo brizgali umazano vodo moramo potem vedno izprati s čisto vodo, ki jo brizgamo iz brizgalne nekaj minut, da na ta način odstranimo iz nje ostanke blata, peska itd.

Pri motornih brizgalnah z vodnim hlajenjem moramo paziti, da se nam v hladilniku in hladilnih ceveh ne nabere kotlovec, ki hlajenje znatno otežkoča. Odstranimo ga s 5% raztopino solne kisline, ki jo lahko

preiščemo na iperit tako, da jih speremo z vodo, izpiralno vodo porabimo za reakcijo z reagentom. Hrana zastrupljena z iperitom je v vsakem pogledu neužitna.

Reakcija in reagenti na arzine — luizit in kihavce.

Ker so reakcije na arzine jako komplicirane ter zahtevajo kemijsko znanje in spretnost, ne bodo tu opisane. Ker se bodo organizirale povsod kemične postaje za preiskavo vojnih strupov (lekarne), se bodo tam vršile natančne analize. V ta namen se morajo sumljivi predmeti spraviti v neprodušno zaprte posode, ki jih je poslati v preiskavo. Tem postajam lahko pošljemo tudi zastrupljeni zrak, ki ga jemljemo s pomočjo sledeče enostavno priprave:

Podolgovata, pločevinasta, valjasta, na koncu koničasta posoda vsebine ca pet litrov je opremljena na koncih z dvema pipama. Posodo napolnimo z vodo ter jo postavimo v zastrupljeno ozračje. Nato odpremo najprej gornjo, potem spodnjo pipo. Voda odhaja skozi spodnjo pipo, a zastrupljen zrak prihaja skozi zgornjo v posodo. Ko je skoro vsa voda iztekla, zapremo najprej spodnjo pipo, nato zgornjo. Tako imamo ulovljeni zrak, ki ga lahko pošljemo v preiskavo. Vse gori navedene metode služijo za ugotavljanje strupa na terenu. Poleg teh obstojajo kvalitativne in kvantitativne metode ugotavljanja vojnih strupov, katere pa se bodo izvrševale v kemijskih postajah. Iz gornjih opisov je razvidno, da imamo za poedine vojne strupe več reagentov. Ker pa ni nobeden idealno zanesljiv, je priporočljivo, da poizkusimo na vsak strup po možnosti z več reagenti.

Aparati, ki se opirajo na fiziko-kemijske reakcije.

Ti aparati predstavljajo občutljive fizikalne naprave, ki kažejo v prisotnosti določenih strupov vidne spremembe (platin se ogreje, toplota se pretvori v elektriko in ta daje znak s pomočjo kazalca ali zvonca).

Naj naštejemo nekatere aparate, ki so šele v razvoju. Vsi imajo v resnici to lepo lastnost, da so zelo občutljivi, z druge strani pa je njihov material zelo občutljiv proti strupu, zaradi tega se lahko pokvarijo.

Aparat Gasko, taksimeter za ogljikov monoksid. Aparat sestoji iz fine platinske mreže, katera se v prisotnosti ogljikovega monoksida

segreje; nastalo toploto zasledujemo na posebnem termometru.

Aparat Bikar, taksimeter za klor in strupe, ki vsebujejo klor. To je že opisani aparat, ki sestoji iz lučke, v katere stenju je bakrena mrežica. V prisotnosti klora postane plamen zelen.

Aparat Gabro za ugotavljanje prisotnosti strupa sestoji iz polariziranega električnega elementa »rele«-aparata in električnega zvonca. Funkcioniranje aparata je sledeče: Polarizirani element se v dotiki s strupom depolarizira, tako nastaja električni tok v zaprtem krogu med elementom in relejem. Pod učinkom tega slabega toka vključi rele baterijo z zvoncem, kateri objavlja prisotnost strupa.

Poleg teh kemijskih in fizikalnih metod poznamo še fiziološke metode ugotavljanja vojnih strupov; sredstva za to so majhne živalice, ptiči, miši, zajci i. dr. Ti poginejo že v takih koncentracijah strupa, ki za človeka še niso nevarne.

IV. Uničevanje vojnih strupov.

Desintoksikacija — razkuževanje. Bistveno za uspešno obrambo je uničevanje vojnih strupov. Iz opisov vojnih strupov in njihovih lastnosti je znano, da obstoje kratkotrajni in dolgotrajni strupi, vojni strupi, katere razkrajata voda, lužne raztopine in vojni strupi, ki jih razkrajata klorovo apno.

Kratkotrajni strupi postanejo kmalu sami od sebe neučinkoviti. Fosgen n. pr. in še bolj cianovodikova kislina, se na odprtem prostoru hitro razredči. V slučaju pa, da je kratkotrajen strup v kakem zaprtem prostoru, ga odstranjujemo najlaže z zračenjem.

Ozke ceste ali velike dvorane zračimo tako, da napravimo ogenj, ki segreje zrak ter povzroči tako nastajanje zračnih tokov. Jasno je, da moramo biti z ognjem previdni, da ne nastane požar. Voda je najboljše, najcenejše in najprikladnejše sredstvo za uničevanje skoraj vseh vojnih strupov.

Kot je zgoraj omenjeno, uničuje voda sama že kemično velik del strupov. One strupe pa, ki so v njej obstojni, spira mehanično in jih odnaša. Res je, da nastajajo iz nekaterih vojnih strupov pod vplivom vode novi strupi, n. pr. pri učinku

pustimo v hladilniku največ dve uri, nakar hladilnik dobro izperemo s čisto vodo.

Če se motor prekomerno greje je večkrat vzrok pri izpuhu v katerem se naberejo razne usedline, ki jih moramo odstraniti. Enkrat letno moramo odstraniti tudi kapo in očistiti od saj kompresijskega prostora. Te saje izpraskamo s predmetom, ki pa mora biti iz mehke kovine, da ne razširimo kompresijskega prostora.

O čiščenju svečk in drugih delov motorja glej »Gasil. koledar 1937« stran 107—111. Važno pa je čiščenje vakuum-sesalke (z gibljivimi lamelami), ki se rada onesnaži, če delamo z umazano vodo. V tem primeru jo moramo razdreti, skrbno očistiti in ponovno napolniti z oljem.

Red in snaga naj vladata in vseh naših domovih. Če čistimo svoje orodje redno, napravimo to takorekoč mimogrede. Kakor hitro ga pa zane-marimo, nas bo stalo mnogo truda in nam morda še ne bo uspelo, da ga spravimo brez večjih stroškov v pravilno stanje.

O samovžigih sena.

Večino naših tovarišev s podeželja bo gotovo zanimalo na kakšen način se lahko seno vžge samo od sebe. Če je seno zloženo v večjih kupih, se večkrat zgodi, da se prične v notranjščini segrevati. Segrevanje povzroči malo glivice in bakterije, ki vplivajo na razkroj bilk. Pri razkrojanju se pa zviša temperatura. Z zvišanjem toplote se zopet pospeši razkroj in to se tako stopnjuje, da se seno vname, kar se zgodi pri

okoli 300° C. Seno, ki ima prijeten duh in je za živino okusno, zgubi pri večjem segrevanju oboje. Prva stopnja segrevanja je do 65° C, pri čemer se prične seno potiti. Druga stopnja je segrevanje na 90° C, kar že kaže na samovžig. To stopnjo lahko doseže seno že po 2—3 dneh. Nevarnost zvišanja toplote in izbruha ognja lahko že nastopi v parurah. Znani so pa tudi primeri, da je seno v začetku mirovalo in se vžgalo šele po štirih mesecih. Če razkopljemo kup tik predno izbruhne požar, opazimo, da je seno v notranjščini že pogljenelo. Oglje prične na zraku takoj žareti in se vname. Pojav samovžiga sena do danes še ni popolnoma pojasnjen. Na vsak način igra veliko vlogo količina vlage. Ne vemo pa še, ali je nevarnejše za samovžig od dežja namočeno, ali presušeno seno. Dokazano pa je, da se lahko vname tudi pri veliki vročini v naglici osušeno seno, ki izgleda popolnoma suho, dočim ima v resnici še precej vlage, zlasti če vsebuje zelišča.

Nekateri strokovnjaki priporočajo proti samovžigu 1% dodatek živalske (kamene) soli, ki jo enakomerno porazdelimo med seno. Baje pa tudi to ni zanesljivo zaščitno sredstvo. Najprimernejša je večkratna kontrola, če se ni morda zvišala temperatura v skladu sena. V tem primeru moramo seno razprostrati, da se ohladi in presuši.

Dokaz za samovžig je, če se najde v vodi, s katero smo gasili, soliterna kislina. Zajamemo nekoliko te vode v čisto steklenico in jo pošljemo v preiskavo.

vode na arzine, toda ti novi strupi (arzen-spojine) so nevarni le, če pridejo v dotiko s hrano.

Drugo sredstvo za uničevanje vojnih strupov je lužna raztopina žveplениh jeter (natrijev-kalijev polisulfid). Pripravimo jo tako, da raztopimo 240 g žveplениh jeter in 50 g natrijevega hidroksida (luga) v litru vode. To je močna lužna raztopina, ki jo pred uporabo razredčimo s ca 10 litrov vode. To raztopino razpršujemo s škropilnicami, sličnimi onim za sadjarske svrhe. Ta lužna raztopina uničuje klor, fosgen, klorpikrin, bromaceton, palid, surpalid itd. itd. Kot vidimo, je učinek mnogostranski. Odprte prostore in predmete lahko poškrbimo s to raztopino in smo gotovi, da smo razkužili prostor.

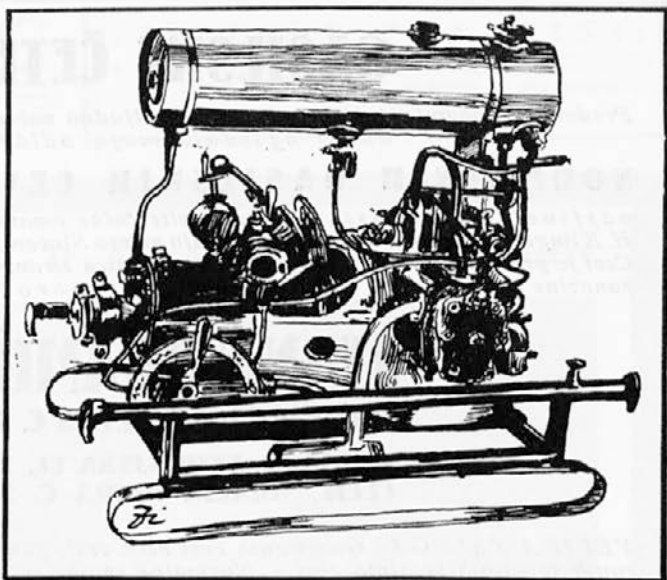
Iperit pa uničujemo s klorovim apnom. Klorovo apno učinkuje na iperit tako, da ga oksidira in s tem pretvarja v neškodljivo snov. Kakor se pojavi toplota, ko gasimo živo apno, ravno tako se pojavlja toplota, ko uničujemo iperit in to večkrat v toliki meri, da se snov vname. Zato moramo biti pri uničevanju iperita zelo oprezni. Od nastalega plamena lahko nastane požar. Toplota, ki nastane pri uničevanju iperita, pa uplini tudi velike količine iperita in zastruplja s tem zrak. Da preprečimo požar in razvijanje strupa, uporabljamo mesto suhega klorovega apna z vodo pomešano mleko klorovega apna. V zaprtih prostorih pa uničujemo iperit le s klorapnenim mlekom. Poleg klorovega apna lahko rabimo pri uničevanju iperita raztopino kalijevega permanganata ali vodikovega dvokisa. Posebno prvi je zelo prikladen. Klorovo apno je namreč samo strup, na občutljivih delih telesa napravi poškodbe, dočim raztopina kalijevega permanganata ne.

Zaščita pred vojnimi strupi.

Splošno se misli in še bolj čita o grozotah, ki jih povzročajo vojni strupi. To je res, toda samo tedaj, če obramba ni pripravljena in če zaščitna sredstva niso na razpolago. Strupeni plini napadajo naše dihalne organe, nos, usta, pljuča ter oči, zato se moramo zaščititi s pomočjo posebnih priprav. Iperit pa učinkuje tudi na kožo. Proti njemu imamo še posebna zaščitna sredstva.

Zaščita pred vojnimi strupi je lahko osebna ali skupna. Osebna ščiti poedinca, skupna služi za zaščito večje ali manjše skupine ljudi ali živali.

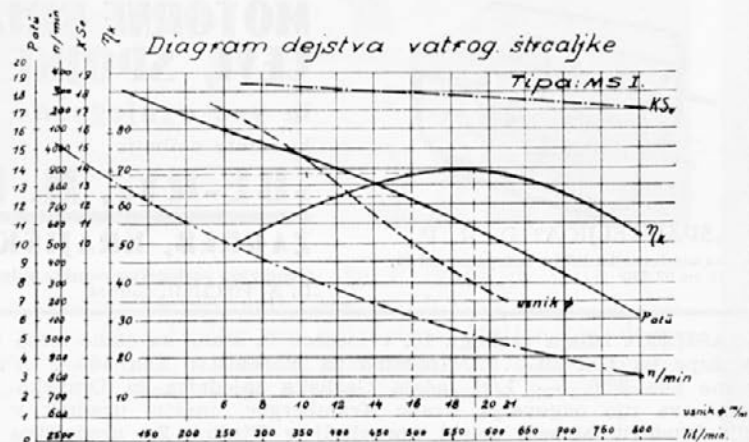
Ne zavoljo patriotizma, ampak zato, ker je Vam samim koristno, si nabavite gasilne brizgalne pri

Prvi jugoslovanski tvornici vagonov, strojev in mostov d. d. v Slavonskem brodu, ker s tem ne kupujete samo domačih izdelkov, ampak imate tudi sledeče prednosti:

1. Vse dele lahko naročite s dopisnico in jih dobite v 24 urah
2. Nudimo Vam jamstvo za najboljši material ter pravilno in dolgotrajno delovanje
3. Niste odvisni od inozemstva
4. Cene so zelo amerne

Ta-le
d i a g r a m
kaže sposob-
nost naše
brizgalne in
potrjuje do-
bro izdelavo
Zahtevajte
naš katalog!

F.L.

GASILSKE ČETE, POZOR!

*Preden si nabavite potrebne cevi, Vas vljudno vabim,
da si ogledate mojo zalogo*

NORMALNIH GASILSKIH CEVI

*najfinejše kakovosti, izdelke slovite češke tovarne
H. Klinger, za katero imam samoprodajo za vso Slovenijo
Cevi je preiskusila komisija gasilske zajednice Dravske
banovine v Ljubljani in nabavo istih priporoča*

IVAN N. ADAMIČ

LJUBLJANA, SV. PETRA C. 31

MARIBOR, VETRINJSKA UL. 20

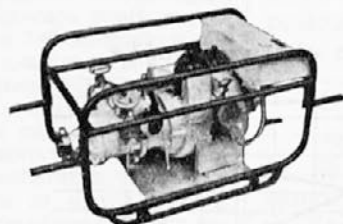
CELJE, KRALJA PETRA C. 33

*VELIKA ZALOGA: Gumiranih cevi vseh vrst, gumi-
ranih spiralnih sesalnih cevi - Normalne spojke iz Ia
medenine itd. - Najnižje cene! - Zahtevajte cenik!*

SAMOPRODAJA GASILSKIH CEVI!

GASILCI! Čepice, svečane in delavne uniforme, sukna, platna, pasove ter vse ostale gasilske potrebščine Vam nudi dobro in poceni **SENČAR METOD, ŠTRIGOVA PRI LJUTOMERU** (telefon št. 2), Dravska banovina. Zahtevajte cenik in vzorce, na ogled Vam pošljem eventuelno gotove uniforme.

„SPASITELJICA“ D. R. P.
najmodernejša lahka brizgalna od 16,
18 in 27 HP

MOTORNE BRIZGALNE, CEVI, SPOJKE

in vse ognjegasne potrebščine
kupujete najbolje

»BE-RY«, M. DEŽELIČ

ZAGREB, KRAJIŠKA ULICA 17

Generalno zastopstvo nemške veletovarne
G. A. FISCHER, Görlitz

»GASILEC« izhaja vsakega 15. v mesecu in stane za člane letno Din 20'—, za čete in župe pa Din 30'—. Naročnina za inozemstvo Din 40'—. Posamezna številka stane Din 2'50. — List izdaja Gasilska zajednica za Dravsko banovino v Ljubljani, za njo odgovarja Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. Urednik Ljudevit Musek, šolski upravitelj v Ptuj. Za uredništvo odgovoren Franc Kramberger, mestni uradnik v Mariboru. Vse dopise pošiljajte na naslov: Ljudevit Musek, šolski upravitelj v Ptuj. — Tisk Tiskarne sv. Cirila v Mariboru, predstavnik Albin Hrovatin.